Høgskolen i Finnmark
Postadresse: 9509 ALTA
Besøksadresse: Follums vei 31

Sentralbord: 78 45 05 00
Telefaks: 78 43 44 38
E-post: postmottak@hifm.no
www.hifm.no

Org.nr.: 974 652 331
Bankkto.: 7694 05 00830
Swift: DNBANOKK

Kontor/avd.: STUD/FORSK
Saksbehandler: Gøril Johansen
Telefon direkte: 78 45 01 32

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

Deres ref.:	Vår ref.:	Dato:
29.11.2012	2012/499	07.12.2012

Utvidet høringsfrist for utvalgsinnstiling om samisk forskning og høyere utdanning - Langs lange spor

Viser til brev fra Kunnskapsdepartementet av 24.08.12 om Høring – utvalgsinnstilling om samisk forskning og høyere utdanning.

Høgskolen i Finnmark (HiF) vil berømme utvalget for et godt arbeid og støtter i all hovedsak utvalgets tilrådinger. HiF vil ikke kommentere alle tema som er behandlet av utvalget, men fokusere spesielt på tema som er spesielt relevant for det befolkningsgrunnlaget som HiF betjenter og som kanskje kunne vært sterkere fokusert i utvalgets rapport.

Når Høgskolen i Finnmark fokuserer på disse temaene, er det med utgangspunkt i sin beliggenhet, høgskolens strategiplan, høgskolens styrevedtak av 28/3-2012 og oppfatninger om regionens kunnskapsbehov.

I nevnte styresak (arkivnummer 12/218) ble uttalelsen under vedtatt:

1. Styret er av den oppfatning at de tiltakene som er satt i verk for å bedre kompetansen om samisk kultur, historie og samfunn blant lærere i grunn- og videregående skole ikke er tilstrekkelig.
2. Alle lærere som ikke har slik kompetanse må tilbys et kurs som legges opp slik at kunnskapsmålene om samiske forhold i læreplanene kan oppfylles.
3. Dette forutsetter at sentrale myndigheter stiller de nødvendige midler til rådighet, slik at denne typen kurs ikke blir en ny utgiftspost for skoleeierne.
4. De høyere utdanningsinstitusjonene i Samisk lærerutdanningsregion tilføres midler slik at de både kan stå for denne kursvirksomhet, samt at de kan utvikle og drive faste poenggivende utdanningsløp innen samisk språk, kultur, historie og samfunn."

HiFs strategiplan for 2013-2016 har følgende målformuleringer omkring det samiske:

- HiF skal etablere studietilbud for den delen av den samiske befolkningen som ikke behersker samisk språk.
- HiF skal etablere studier innrettet mot det sjøsamiske samfunnet.

Samiske studietilbud med norsk som undervisningsspråk

HiF driver sin virksomhet i et område med en betydelig sjøsamisk befolkning. HiF har utdannet svært mange ikke-samisktalende samiske lærere og har mange samiske studenter innen alle utdanningsprogrammene. De fleste av de samiske studentene er norskspråklige. På de utdanningsområdene hvor Samisk høgskole (SH) ikke har studietilbud, for eksempel innen helse, sosial og merkantile fag, rekrutterer HiF både samisktalende og ikke-samisktalende samiske studenter – både fra kyst og innland.

Innen alle fagområdene er samiske tema i større og mindre grad integrert i studiene. Delvis fordi enkelte rammeplanstyrte utdanninger, for eksempel innen lærerutdanning, har krav om det. Og delvis fordi det oppleves riktig og nødvendig at vi tar utgangspunkt i HiFs beliggenhet når vi utvikler og driver våre studietilbud.

HiF har et ønske om i sterkere grad å kunne tilby emner som er mer eksplisitt rettet mot samisk forhold. Innen lærerutdanningene har det derfor blitt utviklet utkast til utdanningstilbud innen kunst-, kultur og samfunnskunnskap. Innen sosialfag gis et nasjonalt tilbud innen "Barnevern i et minoritetsperspektiv" med et stadig sterkere fokus på samiske forhold. Helse - og sosialfag utvikler videreutdanningstilbud innen miljøterapi som skal ha utgangspunkt i regionens natur og kultur.

SH tilbyr relevante emner også for studenter ved HiF formidlet på samisk, men vi ser et stort behov for å supplere og utfylle disse i form av noen slike emner formidlet på norsk. SH har som en sentral og viktig oppgave å tilby sin undervisning i all hovedsak på samisk. Dette betyr imidlertid at språket gjør det i realiteten uaktuelt for en rekke studenter å ta sin utdanning ved SH fordi en andel samiske studenter ikke behersker det samiske språket. I sjøsamiske områder er det pga. fornorskingsprosessene en stor gruppe som faller i denne kategorien. Det er dermed et behov for et norskspråklig tilbud i regionen som retter seg mot ikke-samisk talende samer og andre interesserte studenter innenfor ulike områder – f.eks. samisk kunst-, kultur og samfunnskunnskap.

Samisk mangfold

HiF ser et behov for å spisse et tilbud mot problemstillinger knyttet til sjøsamisk kunst-, kultur-, natur- og samfunnskunnskap. Kunnskap om disse tema kan styrke identiteten til elever med sjøsamisk bakgrunn og dessuten bidra til å øke slik kunnskap i det omliggende samfunn. Samtidig vil dette skape en bevissthet blant lærere om samiske samfunns- og kulturuttrykk og at de varierer i ulike regioner.

HiF utdanner og videreutdanner lærere som har sitt daglige virke i vår region og en spesifikk kunnskap om regionens kultur er viktig. Flere forskere, herunder professor Kjell Olsen ved HiF, har vist hvordan det i det offentlige rom har vokst fram et bilde av samer som geografisk lokalisert i indre Finnmark og med sentrale kulturelle symboler hentet fra disse områdene (som for eksempel 'rein og lavvo', i motsetning til for eksempel 'fisk og gamme'). Dette bildet kan man gjenfinne også i skolen hvor elever med sjøsamisk kulturell bakgrunn får undervisning i samisk kultur som går langs de samme linjene og hvor de dermed ikke har mulighet til å gjenkjenne sin egen kulturelle bakgrunn i kunnskapen som formidles om samisk kultur. Å øke kunnskapen blant lærere om differensierte samiske kulturelle forhold er helt sentralt for å unngå en videreføring i skolen av stereotype oppfatninger av hva "samisk kultur" er.

Innenfor lærerutdanning anser vi det som vår viktigste oppgave med dette språklige utgangspunktet å tilføre fremtidige og nåværende lærere samisk kulturfaglig kompetanse som et bidrag til å fremme samisk identitetsutvikling blant våre barn. En slik identitetsutvikling kan også motivere til at barn og unge søker formell språkopplæring og i noen tilfeller kan det også medføre rekruttering til samisk lærerutdanning ved SH. Alle de høgere utdanningsinstitusjonene i Samisk region – region 7 (SR) understreker betydningen av samiske kunst-, kultur- og samfunnsfagstilbud som supplement til og i en begrenset ressurssituasjon også i noen grad som konkurrent til utvikling av utdanningstilbud innenfor samisk språk.

HiF støtter utvalgets påpeking av behovet for økt forskning på samisk mangfold – de differensierte samiske kulturuttrykkene.

Samtlige institusjoner innen SR uttrykker videre bekymring for den svake samiske kulturkompetansen i skoleverket i denne regionen. En nylig avlagt doktorgrad ved Universitetet i Oslo påviser at kunnskapsnivået om samiske forhold blant lærere og elever i skolen er svært lavt. Datagrunnlaget er blant annet fra fem skoler i Finnmark utenfor forvaltningsområdet for samisk språk og tre skoler i forvaltningsområder for samiske språk.

Utvalget påpeker at rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning starter tidlig – i barnehage, grunnskole og videregående skole. HiF etterlyser et sterkere fokus på barn og unge slik at rekrutteringsgrunnlaget for samisk høyere utdanning kan forsterkes.

Samiske studietilbud med samisk som undervisningsspråk

Rekrutteringsgrunnlaget til samisk høyere utdanning formidlet på samisk er ikke stort. Utvalget viser til at det årlig kun er et sted mellom 50-100 som kvalifiseres til å studere på samisk. Og en rekke av disse vil naturlig nok søke seg mot utdanninger som verken er formidlet på samisk eller som har samiske tema som hovedfokus. Skal dette tallet kunne økes nevneverdig, må en større andel av den ikke-samisktalende delen av den samiske befolkningen språklig kvalifiseres. HiF støtter utvalgets forslag om et romslig og langsiktig program for samisk språkrøkt.

Eventuelle spørsmål kan rettes til instituttleder Tore Nesheim for Institutt for pedagogiske og humanistiske fag.

Med vennlig hilsen

Sveinung Eikeland
Rektor

Anne Mari Harper
Studiedirektør

Gøril Johansen
Rådgiver

Kopi til:
Inger Wætnes Postboks 8119 Dep.